

אמרי קודש של ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א ליל שבת קודש פרשת בשלה תש"פ לפ"ק

שנאמר וינס ויצא החוצה, אף הים יהיה גם מפניו. וכן איתא במדרש תנחומא (צפרשמינו סוט ט') על הפסוק וינס ויצא החוצה, וז"ל: אמר לו הקדוש ברוך הוא [ליוסף], אתה נסת ויצאת חוצה, חיך, הים ינום מפני ארונוך, שנאמר הים ראה וינס (מסליס קיד, ג), עכ"ל.

הרי מבואר, שקריעת ים סוף היתה בזכותו של יוסף הצדיק שנס מן העבירה, כמו שמבואר בתורה הקדושה (צלאשים לט, ז-יט), ויהי אחר הדברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף וגו', ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו, ואין איש מאנשי הבית שם בבית, ותתפשהו בכגדו לאמר שכבה עמי, ויעזב כגדו בידה, וינס ויצא החוצה, ויהי כראותה כי עזב כגדו בידה וינס החוצה, ותקרא לאנשי ביתה ותאמר להם לאמר, ראו הביא לנו איש עברי לצחק בנו, בא אלי לשכב עמי ואקרא בקול גדול, ויהי כשמעו כי הרימתי קולי ואקרא, ויעזב כגדו אצלי וינס ויצא החוצה, ותנח כגדו אצלה עד בוא אדניו אל ביתו, ותדבר אליו כדברים האלה לאמר, בא אלי העבד העברי אשר הבאת לנו לצחק בי, ויהי כהרימי קולי ואקרא, ויעזב כגדו אצלי וינס החוצה וגו'.

ולכאורה נראה מהשתלשלות הענין, שעיקר ההוכחה שהיתה לאשת פוטיפר שיוסף הצדיק רצה לעשות עמה עבירה, היה הבגד של יוסף שהיה בידה, ואם לא היה הבגד של יוסף בידה, לא היתה טענתה טענה כלל. ויש מקום

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' (טו, ט). איתא במדרש רבה (כג, ג), הדא הוא דכתיב (סיי הסייס ז, יא) נפת תטפנה שפתותיך, אמר משה, רבון העולמים במה שחטאתי לפניך בו אני מקלסך. אמר רבי לוי בר חייא, משל למדינה שמרדה על המלך ואמר המלך לדוכס שלו נלך ונלחם בה, אמר לו דוכס אין אתה יכול, החריש המלך והלך בלילה בעצמו וכבשה. ידע דוכס, עשה עטרה והביא למלך, אמר לו העטרה הזו למה, אמר בשביל שחטאתי בדבר ואמרת לך אין אתה יכול. כך אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא, יודע אני שחטאתי לפניך באז, שנאמר (שמות ה, כג) ומאז באתי אל פרעה, והרי טבעת אותו לים, לכך אני משבחך באז, הדא הוא דכתיב, אז ישיר משה, עד כאן דברי המדרש.

ויש לבאר, שהרי זהו מבואר בדברי המדרש, שבאותה לשון שחטא משה רבינו נגד מלך מלכי המלכים הקב"ה, באותה לשון קלם לו, שכן חטא באומרו ומאז באתי אל פרעה, ובלשון אז קלם למקום באומרו אז ישיר משה, אבל לכאורה משמע שיש בזה משמעות עמוקה יותר, דהיינו שיש איזה תיקון במה שקילם להקב"ה בלשון אז, על מה שחטא בלשון אז, וצריך ביאור.

והנה אמרו חז"ל (שומר טוב מזמור קיד), עה"פ (מסליס קיד, ג) 'הים ראה וינס' מה ראה, ראה ארונו של יוסף יורד לים, אמר הקב"ה, ינום מפני הנם [ינום הים, מפני יוסף שנס מן העבירה],

לתמוה על יוסף הצדיק, למה לא נתעכב עוד רגע אחד בבית פוטיפר להוציא את בגדו מידי אשת פוטיפר, כדי למנוע מעצמו כל הבזיון הזה.

וְהִנֵּה איתא במסכת ברכות (גג.) הנכנס לבית הכסא קבוע חולץ תפיליו, ומניחם בחורין הסמוכים לבית הכסא, ולא יניחם בחורין הסמוכים לרשות הרבים, שמא יטלו אותם עוברי דרכים ויבא לידי חשד. ומעשה בתלמיד אחד שהניח תפילין בחורין הסמוכים לרשות הרבים, ובאת זונה אחת ונטלתן, ובאת לבית המדרש ואמרה, ראו מה נתן לי פלוני בשכרי, כיון ששמע אותו תלמיד כך, עלה לראש הגג ונפל ומת, באותה שעה התקינו שיהא אוחזן בבגדו ובידו ונכנס, ע"כ. הרי מבואר גודל הבזיון של הנחשד לדבר עבירה, עד שלא היה התלמיד יכול לסבול הבושה ועלה לראש הגג ומת, ואם כן נתחזק הקושיא למה לא נתעכב יוסף הצדיק עוד רגע אחד בבית פוטיפר לקחת את בגדו מאשת פוטיפר בכה, כדי למנוע מעצמו אותה בושה.

אֵלֵּא שיש לומר, שהנסיון להכשל בדבר עבירה עם אשת פוטיפר היתה עד אין לשער, כמו שאמרו חז"ל (סוטה לו:) על הפסוק (נרשעים לט, יא) ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו וגו'. רב ושמואל, חד אמר מלאכתו ממש, וחד אמר לעשות צרכיו עמה, אלא שנראית לו דמות דיוקנו של אביו וכו'. הרי שהיה יוסף הצדיק במצב שאם לא היתה נראית לו דמות דיוקנו של אביו, היה נכשל בעבירה ח"ו, ואם כן כל זמן שעדיין נשאר בבית פוטיפר היה במצב של נסיון גדול מאד, ולכן אחר שנראית לו דמות דיוקנו של אביו, וכבש את יצרו וימאן לחטוא, מיד וינס החוצה כדי שלא יהיה במצב של נסיון אפילו עוד רגע אחד, כי מי יודע אם באותה רגע יתגבר עליו יצרו, ואף שידע שיהיה

לו מזה בזיון עד אין לשער אם לא ישאר שם להוציא את בגדו מידה של אשת פוטיפר, בכל זאת לא התחשב על כבודו ועשה רצון הבורא ונס החוצה מיד בלי שום עיכוב. ובזכות שנס החוצה ועשה רצון הבורא שלא יהיה במצב של נסיון הנורא שהוא אפילו עוד רגע אחד, ולא חש על כבודו למנוע מעצמו בזיון הנורא הזה, זכה שהים גם מפניו ביציאת מצרים.

וְהִנֵּה בסוף פרשת שמות, אחר ששלח ה' את משה לדבר אל פרעה, והרע פרעה לבני ישראל באמרו (ה, ט) תכבד העבודה על האנשים, ומנע מאנשיו ליתן לבני ישראל תבן, שב משה אל ה' ואמר לו (סז, כג), למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתני, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך. ואיתא במכילתא דרבי שמעון בן יוחאי על זה, חלילה לאותו צדיק שיאמר כלשון הזה, אלא כך אמר לפניו, רבון העולמים, לא מי שגואל הוא, מציל הוא. רבון העולמים, יודע אני שאתה עתיד להוציא את בניך ממצרים, שמא על יד אחר אתה עתיד להוציאם, ואני לא זכיתי שיצאו על ידי.

הַשִּׁיב הקדוש ברוך הוא ואמר למשה, זכות עמרם אביך שעמדה לך, שעמד ועשה דבר גדול בישראל, והסכימה דעתו לדעתו של מקום. שכשהכבירו מצרים עבודה קשה על ישראל, והיו מטבעין אותן ביאור, אמרו מה אנו מועילין, נושאים נשים, ומולדין בנים, ומייגעין עצמינו, ומאחר שמשקעין את בנינו במים, חוזרים וכוכשים אותם בבנין. ועמד ועשה דבר גדול בישראל. מה עשה, גרש את אשתו בתוך שלשה חדשים שהיתה מעוברת, והלכה לבית אביה, ועמדו כל ישראל וגרשו את נשותיהן. לאחר שלשה חדשים, חזר

גזירתו ספק אינה מתקיימת, אתה צדיק בודאי שגזירתך מתקיימת, שנאמר (איוב כג, כט) ותגזר אומר ויקם לך, עמד והחזיר את אשתו, עמדו כולן והחזירו את נשותיהן, ע"כ.

נמצא שמשה רבינו לא עמד על חשיבות המסירות נפש שעשה עמרם אביו, שביזה את עצמו למען כבודו ית"ש, ולכן אמר רבון העולמים, יודע אני שאתה עתיד להוציא את בניך ממצרים, שמא על ידי אחר אתה עתיד להוציאם, ואני לא זכיתי שיצאו על ידי. ולכן בשעה שנקרע הים בזכות יוסף שויתר על כבודו לעשות רצון ה', וביזה עצמו לקיים רצונו ית"ש, תיקן משה מה שפגם. וכיון שפגם בלשון אז כשאמר מאז באתי אל פרעה וגו', ולא החשיב מה שאביו ויתר על כבוד עצמו למען כבודו ית"ש, לכן שר שירה עם בני ישראל בקריעת ים סוף בלשון אז ישיר משה וגו', על שהציל הקב"ה את בני ישראל בזכות יוסף שנם ולא חש על כבודו, כדי לקיים רצון ה', ותיקן בזה מה שלא החשיב ענין זו.

וזדהן הדרך לכל אחד ואחד להגיע לקריעת ים סוף הפרטי בכל זמן ועידן, על ידי שעושה רצון הבורא בלי להתחשב עם כבוד עצמו, ובלי שום חשבונות, כמו שעשה יוסף הצדיק, ובזכות זה נזכה לגאולה השלמה האמיתית, במהרה בימינו אמן.

ועשה בה קדושין, לקיים מה שנאמר (שמות ג, ט) וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי וגו'. והיו מלאכי השרת מקלסין לפניו כחתנים וככלות, לקיים מה שנאמר (מסלס קיג, ט) אם הבנים שמחה הללוי-ה. והיו מצרים מונין לה שתלד לתשעה חדשים, וילדה לה בתוך ששה חדשים. ומה צריך לומר אם לקח עמרם אשה או לא לקח, אלא להודיע לכל באי העולם, זכותו של עמרם הצדיק, עכ"ד המכילתא שם.

הרי מבואר, שבזכותו של עמרם זכה משה רבינו להיות גואלם של ישראל. ומהו זכותו, שאף על פי שכבר עשה מעשה ברבים לגרש את אשתו, והיה בזיון עבורו לומר טעיתי, ולהחזיר את גרושתו, בכל זאת לא חש על כבודו למנוע מעצמו בזיון הזה, ועשה רצון הבורא ית"ש והחזירה כדי שממנו יראו וכן יעשו ויהיה קיום לעם ישראל. וכמו שמבואר במסכת סוטה (יג.) עמרם גדול הדור היה, כיון שראה שאמר פרעה הרשע כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, אמר לשוא אנו עמלין. עמד וגירש את אשתו, עמדו כולן וגירשו את נשותיהן. אמרה לו בתו, אבא, קשה גזירתך יותר משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים, ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקיבות. פרעה לא גזר אלא בעוה"ז, ואתה בעוה"ז ולעוה"ב. פרעה הרשע ספק מתקיימת

אמרי קודש של ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א רעוא דרעוין פרשת בשלה תש"פ לפ"ק

כדי להראות לעם בו את זמן תפלתו, כדי שיכוננו לבם ויתפללו עמו, כענין המניפים בסודרים באלכסנדריא של מצרים (סוכה נא): עכ"ד. וכן אמרו חז"ל (ראש השנה כט.) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וגו', וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה, אלא לומר לך, כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה, ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים, היו מתגברים, ואם לאו, היו נופלים, ע"כ. הרי מבואר, שטעם הדבר שלקח משה מטה אלקים בידו היה, כדי שיתפללו בני ישראל אל ה', וישעבדו את לבם לאביהם שבשמים.

ואיתא ברמב"ן בפרשת שמות, על מה שנאמר שם (שמות ג, יג-יד) ויאמר משה אל האלקים הנה אנכי בא אל בני ישראל וגו' ואמרו לי מה שמו מה אומר אלהים ויאמר אלקים אל משה אהי-ה אשר אהי-ה, וזה לשונו: הפסוק הזה אומר לך פרשני, כי לא יתכן שיאמר משה 'ואמרו לי מה שמו' להיות להם אות שיאמינו בו, כי שאלת שמו ואמירתו להם אינה אות למי שלא יאמין בו מתחילה. שאם ידעו ישראל אותו השם גם משה כהם ידע אותו, והנה ידיעתו כידיעתם ואיננה אות ומופת כלל, ואם לא שמעו בו, מה הראיה שיאמינו בדבריו כלל.

ומתריץ, וזה לשונו: באותה שעה היה מבקש משה שיודיענו הקב"ה את השם הגדול, וזה ענין השאלה. והנה ענהו האלהים 'אהיה אשר אהיה', אהיה עמכם בצרה זו ואהיה עמכם בשעבוד שאר מלכויות, אמר לפניו רבונו של עולם

ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו, ואתה הרם את מטך ונמה את ירך על הים ובקעהו וגו' (יד, טו-טז). והנה כלל ישראל היו אז בעת צרה גדולה, לפי שמאחריהם עמדו המצריים מוכנים להלחם עמהם ולהשיבם למצרים, ולפניהם עמד הים סוף, שאי אפשר היה לעבור אותה, ויש לבאר, למה אמר השי"ת למשה מה תצעק אלי, וכי יש דבר יותר ראוי לעשות בעת צרה מלהתפלל ולצעוק אל ה' שיושיע את בני ישראל. עוד יש לדקדק מה שנאמר הרם את מטך, שלא מצינו בשום מקום בתורה הקדושה לשון הזה, כי בדרך כלל אומר לשון קיחה כגון קח את מטך וכדומה, וצ"ע.

ובסוף הפרשה נאמר (יז, ט-יב) ויבא עמלק וילחם עם ישראל וגו', ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה האלהים בידי, ויעש יהושע כאשר אמר לו משה להלחם בעמלק, ומשה אהרן וחור עלו ראש הגבעה, והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל, וכאשר יניח ידו וגבר עמלק, וידי משה כבדים, ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה, ואהרן וחור תמכו בידי מזה אחד ומזה אחד, ויהי ידיו אמונה עד בא השמש וגו'. ויש לפרש, למה עלה משה על ראש הגבעה עם מטה אלקים בידו, מה היתה תפקידה של המטה במלחמה זו. וכן יש לפרש מה הכוונה במה שנאמר 'ויהי ידיו אמונה'. **ובספורנו** מבאר שלכן עלה משה רבינו על ראש הגבעה עם מטה אלקים בידו,

להוציאנו ממצרים וגו', ואיך יעלה על הדעת שבני אדם הצועקים אל ה' להושיעם, יבעטו בישועה אשר עשה להם, ויאמרו כי טוב להם שלא הצילם.

ומפרש, וזה לשונו: אבל הנכון שנפרש כי היו כתות, והכתוב יספר כל מה שעשו כלם. אמר כי הכת האחת צועקת אל ה', והאחת מכחשת בנביאו ואינה בוחרת בישועה הנעשית להם, ועל זאת כתוב (ספ"ט קו, ז) וימרו על ים בים סוף, ולכך יחזיר הכתוב 'בני ישראל' פעם אחרת, ויצעקו בני ישראל אל ה', כי הטובים בהם צעקו אל ה', והנשארים מרו בדברו, עכ"ל.

עוד מבאר על פי דברי המכילתא, וזה לשונו: 'ויצעקו', תפשו להם אומנות אבותיהם, ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים, מאחר שנתנו שאור בעיסה באו להם אצל משה, אמרו לו הלא זה הדבר אשר דברנו אליך וגו'. ושאור שבעיסה הוא היצר הרע, ודעתם לומר, כי מתחלה צעקו אל ה' לתת בלב פרעה לשוב מאחריהם, וכאשר ראו שלא היה חוזר אבל היה נוסע וקרב אליהם, אז אמרו לא נתקבלה תפלתנו ונכנסה בלבם מחשבה רעה להרהר אחרי משה כאשר בתחלה, עכ"ל.

ובאופן אחר מפרש על פי דברי האונקלוס, וזה לשונו: ואונקלוס תרגם בכאן ויצעקו וזעיקו, עשאו ענין תרעומת, לומר שלא יתפללו אבל היו מתרעמים לפניו על שהוציאם ממצרים, כלשון ויצעקו אל פרעה לאמר למה תעשה כה לעבדיך (לעיל ה, טו). וכמוהו (נחמיה ה, ב) ותהי צעקת העם וגשיהם גדולה אל אחיהם היהודים, מתרעמים עליהם בקול גדול וזעקה, עד כאן דברי הרמב"ן ז"ל.

היוצא לנו מדברי הרמב"ן, שהיה חסר כאן ענין

דיה לצרה בשעתה, אמר לו יפה אמרת, כה תאמר לבני ישראל וגו', לשון רש"י מדברי רבותינו (נחמיה ט:). והכוונה להם בזה, כי משה אמר לפניו יתעלה, 'ואמרו לי מה שמו', שיגיד להם השם שיורה הוראה שלימה על המציאות ועל ההשגחה, והקב"ה השיבו, למה זה ישאלו לשמי, אין להם צורך לראיה אחרת, כי אהיה עמהם בכל צרתם יקראוני ואענם, והיא הראיה הגדולה שיש אלהים בישראל קרובים אלינו בכל קראנו אליו, ויש אלהים שופטים בארץ, עד כאן דברי הרמב"ן ז"ל.

הרי מבואר, שהראיה הגדולה לאמונת ה' היא התפלה, מה שהקב"ה שומע וממלא את תפלתינו, והיא הראיה הגדולה על מציאות השי"ת שמלא כל הארץ כבודו ומשגיח על הכל. ועל פי זה יש לומר, שזהו הכוונה במה שנאמר 'ויהי ידיו אמונה', כי ידיו של משה גרמו לבני ישראל להתפלל, ועל ידי התפלה באו לאמונה כדברי הרמב"ן ז"ל.

והנה בתחילת הפרשה נאמר (ד, יג-יב), ופרעה הקריב, וישאו בני ישראל את עיניהם, והנה מצרים נוסע אחריהם, וייראו מאד, ויצעקו בני ישראל אל ה', ויאמרו אל משה, המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר, מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים וגו'. ועל מה שנאמר ויצעקו אל ה', הביא רש"י הקדוש, דברי המכילתא (פ"ג, וז"ל: תפשו אומנות אבותם. באברהם הוא אומר, אל המקום אשר עמד שם (צדאש"ט יט, כז), ביצחק, לשוח בשדה (שם כד, סג). ביעקב, ויפגע במקום (שם כט, יא), עכ"ל.

והרמב"ן ז"ל תמה, שהרי מיד אחר שצעקו בני ישראל אל ה', אמרו המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר, מה זאת עשית לנו

(טו) על הפסוק (דברים ז, ז) כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו, אמר רבי תנחומא, מעשה בספינה אחת שהיתה כולה של עובדי כוכבים והיה בתוכה יהודי אחד, הגיעו לנס אחד, אמרו לאותו יהודי פלוני טול מעות ועלה לנס הזה וקח לנו משם מאומה, אמר להם לא אכסנאי אני, מכיר אני להיכן אלך, אמרו ויש אכסנאי יהודי, בכל מקום שאתה הולך אלהיך עמך, הרי אשר לו אלקים קרובים אליו, ע"כ.

ועל פי זה יש לומר, שאחר שראה יתרו כח התפלה שיש לבני ישראל, בא להצטרף אל עם הנבחר, כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו. וזהו מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, קריעת ים סוף היינו מה שנבקע הים לבני ישראל בזכות התפלה, על ידי שקיים משה רבינו מאמר השי"ת הרם את מטך כנזכר לעיל, והתפללו בני ישראל אל ה' ונבקע הים לפניו. ומלחמת עמלק היינו שנצחו את עמלק בזכות התפלה, על ידי שהיתה מטה האלקים בידו של משה, להראות לעם בו את זמן תפלתו, כדי שיכוונו לבם ויתפללו עמו, וישעבדו את לבם לאביהם שבשמים. ולפי ששמע יתרו שיש לבני ישראל כח התפלה, בא להתגייר.

והנה כל אחד יש לו ענין קריעת ים סוף שזקוק לה, הן בעניני פרנסה ושידוכים וכדומה, וגם כל אחד ואחד מתאבק עם העמלק הפרטי, אשר אינו מניחו לעבוד את ה' כראוי, ובזכות התפלה שיחזק את האמונה, נזכה לקריעת ים סוף פרטי לכל אחד ואחד, ולנצח את עמלק הפרטי, עדי נזכה למחיית עמלק מתחת השמים, בביאת גואל צדק, במהרה בימינו, אמן.

תפלה, אם לפי פירושו שרק כת הצדיקים צעקו אל ה', נמצא שחלק מכלל ישראל שהם כת הרשעים לא התפללו אל ה', ולפי דברי המכילתא, הרי אף אחר שהתפללו כל ישראל אל ה', חזרו והתרעמו ולא המשיכו להתפלל, וכל שכך לפי פירושו של האונקלוס, הרי בכלל לא התפללו בני ישראל אל ה', אלא היו מתרעמים לפניו על שהוציאם ממצרים.

ועל פי זה יש לומר, שזהו מה שאמר השי"ת למשה, מה תצעק אלי, כלומר מה זה שרק אתה צועק ומתפלל אלי, הרי בעת צרה כעין זו צריכין כל ישראל להתפלל אלי. ועל כן דבר אל בני ישראל ויסעו, שלא יעמדו אלא יסעו כי אעשה להם נס, אבל אתה הרם את מטך, כדי שעל ידי זה יבואו בני ישראל להתפלל אל ה', ולכן צוה לו להרים את המטה, שהמטה בא להראות לעם בו את זמן תפלתו, כדי שיכוונו לבם ויתפללו עמו, כדברי הספורנו הנזכר לעיל על הפסוק ומטה אלקים בידי, ואחרי כן 'ונטה את ירך על הים ובקעהו' בזכות התפלה. ובזכות התפלה בשלימות זכו בני ישראל לאמונה שלימה כדברי הרמב"ן, כמו שנאמר (ד', ז') ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו.

ועל פי האמור יש לפרש מה שקרינו היום במנחה (י"ט, ז'), וישמע יתרו כהן מדין חותן משה את כל אשר עשה אלקים למשה ולישראל עמו כי הוציא ה' את ישראל ממצרים. ופירש"י הקדוש (ד"ה וישמע יתרו), וז"ל: מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, עכ"ל. ולכאורה יש לפרש, למה ב' ענינים אלו דייקא קריעת ים סוף ומלחמת עמלק, הביאו את יתרו לבא ולהיות חלק מן העם הנבחר.

ויש לומר על פי דברי המדרש רבה (דברים רנ"ב פ"ג,